

שיריו של תוכור

מאת דליה הרץ

מזעיק: בעוד חדשים קרנבל.
המתימרות לסמוך על כה לשוני
דווקא, הן שורות ריקות וקטנות.
הן משאירות באדישות גמורה, גם
את אוני וגם את הבנתי.

כמה שיכים בקובץ מבוססים על
מוטיב הגותי, או פשוט יותר: מח-
שבתי. אפשר לחוש שחומר מבין
את הסיכון הכרוך במוטיב הזה,
אך מקבל את הסיכון על עצמו.
הוא מנסה להחליש את הסיכון על
ידי פשטות מסויימת באופן ההב-
נה, ובחוכן המחשבות עצמן. כאלו
הפשטות תחרום לשיר המחשבתי,
איכות לירית. אבל לדעתי, תומר
נכשל כאן. הצרה היא שמחשבותיו
באנליות, ואכן, שורות כמו: "בקו
הרוחב 35... אני חוצה את קו ה-
משווה של חיי... אם אכיש לפני
אראה איש זקן, דומה לי להפליא
ודומם כנציב קרזה... אני יודע ש-
הוא אני — רחוק, אני — מחר",
או: "קשה הפרדה מבגד ישן,
ולהלך בו לעיני השמש — איך
אפשר", מבטאות מחשבות באנ-
ליות. השיר אינו מצליח לרכך, או
להעלות למדרגה גבוהה יותר, את
באנליותן.

יש לאון את הדברים. תומר אמר
גם יוצר כמה וכמה שורות קלור-
יות. הכנות, הרטט הפנימי של
שיריו, אינם מצליחים להפיק בהן
חיים או כוח. כגון: "כלב מרוט
רחרח שמלותייך. נשא ראשו,
נשאת אלי עינייך... אמת, נשאת
יפה, חייך לא סר". (הבטויים:
"כלב מרוט", "שמלותייך", "אמת,
נשאת יפה" הם בטויים נדושים).
אבל תכונתו היסודית, הזכות ה-
לירית, כאשר הוא מצליח להעלות
תה לדרגה נאותה של גיבוש, מבי-
אה אותו ליצור כמה שירים צרו-
פים וחדורי נשמה. אלה מהווים
את זכותו של הקובץ. כמו שיר זה:

אצבעותי ותרו על האגרוף,
פתוחות כענפים
לליקה

ולרוח.

גם אם תבוא ציפור
בתוך כפי לנוח
לא אסגור עליה צפרניים,
ידי תהיה לה

אי

בין מים לבין מים.

בשירים של בן-ציון תומר יש
יסוד מוחשי של התפעמות אמיר-
תית. הוא משורר. אבל מספר לא
מבוטל מן השירים המופיעים בקו-
בץ הזה, לא יספקו את קני המיר-
דה המפותחים ביותר.

תומר איננו וירטואוז במלים.
אני חושבת שזו יכולה להיות
דווקא מהמאה למשורר. בכל אר-
פן, אפשר לפתח עובדה זו למח-
מאה למשורר המסויים הזה. ההר-
גשה היא שסבל ומאמץ הושקעו
בעבודות אלה עד שהגיעו לצורתן
הסופית. אנהנו מבחינים בתכונות
הזהירות והרצינות, והכבוד למלא-
כה. אין פה דבר מן ההרפתקנות
המופרז או הלא מופרז. השירים
או העליות או הבטחון העצמי
יוצרים עיגול של כנות מלאנכרי-
לית, המנסה לייצב את עצמה.
במיטכס, השירים של תומר הם
בכתינת מועקה נכונה ומתאפקת.
"אבי באבן את חייך חקק,
אני ברוח.

אבי דהש ביתו בצבע חם וחום
ובמוצק,
אני בצבע כפור וברהיטינוצה
קלים מרוח".

או:

צעדיך עטופים בצמר-גפן.
עיניך לפופות אוזב.
עורך צפוד. עוד קט — ותעזוב.
ענב אתר ענב צמקה הגפן.
אך כשאנו עוברים מבתיים כגון
אלה, לשירים של מחזור "ויר-
גיליה" — נפתחת הרעה. כי הנה
גמהזור זה סומך המשורר דווקא
על אותה יכולת שחסרה לו, ה-
וירטואוזיות בשימוש במלה. כאשר
בן-ציון תומר כותב:
"עצמתי את עיני:
אותם קולות רפים,
המהלכים בשקט,
בגרביים".

אין אנו מתפעלים מן השימוש
זחי ביספה, אבל אנחנו תופשים
בהערכה את השימוש שבא בקושי,
בזהירות, והתמורה, תמונה מוגד-
רת, בעלת עצב רך. אבל השורות:
"אבל גם השנה
היא מלכה

לא תהיה

ונסיכה

לא תהיה,

תהיה וירגיליה.

סחם.

טסטט

טסטט

מכה התף בהר,

"על קו-המשווה", שירים מאת
בן-ציון תומר. הוצאת "עקד",
תשכ"ט.